

دیگر ایران را تهدید می کنند که ایران می داند شرایطی سخت تر از آنچه اکنون در آن واقع است تقریباً قابل تصور نیست، به این معنا که به لحاظ اقتصادی با صفر شدن خرید نفت اروپا از ایران و کاهش بسیار شدید تجارت غیرنفتی میان ایران و اروپا و بسیاری دیگر از کشورها، فشارها به حد نهایی خود رسیده و از اینجا به بعد به جای گرفتن نتیجه بهتر، اثرات معکوسی نصیب اروپا خواهد شد. هم در ایران و هم در فضای بین المللی به وضوح قابل مشاهده است که فشارها در حال تخلیه شدن است و ملاحظیات این روزهای ایران هم همگی برای بهانه ندادن به دست رژیم صهیونیستی است و لاغیر.

۲ مصوبه مجلس معیاری برای سنجنش: مصوبه مجلس که از قضا بسیار هم معقول بود و با در نظر گرفتن یک نقطه پایان مشخص و آن هم چند ماهه، تصمیم گرفت تکلیف ایران با نقض عهدهای مکرر و پیوسته اروپا و آمریکا را روشن کند یک معیار مناسب برای سنجنش راست و دروغ اروپا و آمریکا است. آنها باید ظرف یک ماه بعد از حضور رئیس جمهور جدید در آمریکا نشان دهند که آیا قرار است راه ترامپ را طی کنند یا مسیری جدید برای وفای به عهد. از این رو اگر آنها باز هم بخواهند به بدعهدی تکیه کنند، در مقابل افکار عمومی جهان بیشتر رسوا می شوند و قاعدتا نباید انتظاری جز عدول بیشتر ایران از تعهدات برجامی داشته باشند، چرا که هیچ عقل سلیمی تعهد یک طرفه را نمی پذیرد.

۴ فرصت محدود اروپا و ایران در حال گذار: آنچه امروز در ایران سپری می شود یک رفتار تاوم با محافظه کاری است، دولت همچنان مصر به تداوم ایده ای نه چندان پر طرفدار به نام صبر استراتژیک است و دیگر نهادها و دیگر قوا نیز فعلا بنا ندارند که مسیری متفاوت طی شود، اما با اتفاقاتی چون تداوم بدعهدی ها از یک سو و ترورهای چون شهادت دکتر فخری زاده و حالا این زیاده خواهی ها و تهدیدهایی که صورت می پذیرد، نباید انتظار تداوم این صبر ۲/۵ ساله را داشت، مخصوصاً اینکه مجلس رویکرد متفاوتی در این موضوعات دارد و سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری هم نزدیک است و امکان تغییر رویکرد دولت بسیار زیاد. از این رو با توجه به تجربه های گذشته ای که اروپایی ها در قبال ایران دارند، اگر بخواهند مسیر کنونی را ادامه دهند وضعیت تقریباً مشخص است، سرعت توسعه صنعت هسته ای بسیار پرشتاب خواهد شد و در صورت هرگونه مواجهه خاص میدانی ماچاری گریس ۱- استنا امپرو تکرار می شود، لذا حداقل هایی از عقل سیاسی اگر در اروپا وجود داشته باشد باید برای حفظ همین برجام نصفه ونیمه و راضی کردن ایران به کار گرفته شود، البته از جنس آب نبات هایی که می خواستند در جریان طرح مکرر به ایران بفروشد یا خبر مضحکی که رویترز در مورد بازبینی اروپایی ها با آمریکا برای باز شدن برخی ارتباطات بانکی اخیراً و همزمان با مصوبه مجلس در خصوص اقدام راهبردی برای لغو تحریم ها منتشر کرد.

۵ ایران در دولت سیزدهم: هر چند هیچ چیز در سیاست قطعیت ندارد، اما احتمال تغییر ۱۸۰ درجه ای رویکرد دولت ایران از خرداد ۱۴۰۰ بسیار محتمل است و ماجرای همراهی شورای عالی امنیت ملی با مجلس در خصوص مصوبه اخیر هم نشان داد که قوه عاقله ای در ایران در حال پایه ریزی یک مسیر جدید است؛ مسیری که در سال آینده پرشتاب می شود. در این مسیر یکی از گزینه های ایران قطعی کردن قراردادهای بلندمدتی است که امروز به دلایلی کمتر به آنها پرداخته می شود. یکی از این قراردادها همکاری ۲۵ ساله ایران و چین است که نمونه های دیگری هم از آنها وجود دارد. شکل گیری این روابط اقتصادی و سیاسی بخش عمده ای از فشار تحریمی علیه ایران را می کاهش دهد و آن روز حتماً الگوی سیاست خارجی ایران هم متفاوت خواهد شد.

بعد از آلمان، انگلیسی ها هم مواضع رادیکال علیه ایران اتخاذ کردند

اروپا؛ ضربه گیر بایدن برابر ایران

تحریم ها با ایران همکاری می کنند، نتیجه همان مقابله به مثل و ایستادگی در مقابل انگلیسی هاست.

تحریم ها با ایران همکاری می کنند، نتیجه همان مقابله به مثل و ایستادگی در مقابل انگلیسی هاست.

اروپا و شرایط گذار در ایران

مسئله دیگر در مورد این اظهار نظر اروپایی ها به فاصله قول تا عمل آنها و به معنای دیگر بازنامه ای این اظهارات در روی زمین برمی گردد که نکاتی قابل ذکر در مورد آن وجود دارد.

اروپا تلاش می کند مشابه آمریکا باشد: اساساً اروپایی ها همچنان که در این سال ها نشان داده اند خارج از مدار حرکت آمریکا رفتار نخواهند کرد و تا زمانی که تکلیف آمریکا مشخص نشود آنها باید منتظر بمانند، چه اینکه بایدن بخواهد به برجام بازگردد یا خیر، تصمیمی که مولفه های زیادی برای نهایی شدن آن هست و حتماً یکی از آنها موقعیت نهایی آمریکا نسبت به چین است. در این میان اما نکته قابل ذکر این است که سران ترویکا چشم شان به کاخ سفید است و غالباً برای عقب نماندن از رئیس جمهور آمریکا می خواهند مشابه او باشند؛ مانند همان مثالی که در مورد مکررون و ترامپ گفتیم و حالا در برهه جدید که شنیده اند بایدن می خواهد با تغییر و تکمیل برجام به این توافق برگردد آنها هم می خواهند مشابه او سخن گفته باشند.

۲ فشارها قابلیت توسعه را ندارد: نکته دوم در مورد نتیجه احتمالی الگوی مواجهه اخیر اروپا با ایران است: آنها در شرایطی از یک سو از توسعه برجام سخن می گویند و از سوی

دیگری در منطقه ایفا کند. ما دقیقاً به چنین توافقی نیاز داریم، دومین اظهار نظر هم مربوط به معاون وزیر امور خارجه انگلیس است. جیمز کلورلی با اعلام موضع درباره کاهش تعهدات هسته ای ایران در برجام گفت: «موضع ما روشن است که ایران باید از سرپچی سیستماتیک از تعهداتش ذیل برجام به عقب برگردد. ما عمیقاً از اقدامات ایران، به خصوص فعالیت هایش در زمینه تحقیقات و توسعه و ذخیره اورانیوم کم غنا که نقض مفاد توافق هسته ای هستند، نگرانیم. اگر ایران نسبت به برجام جدی است نباید قانونی را که اخیراً توسط مجلس ایران درباره گام های بیشتر در مسیر نقض برجام به تصویب رسید اجرا کند، چون این اقدامات مسیر بازگشت به دیپلماسی را که دولت جدید آمریکا پیشنهاد داده تضعیف می کند. اولویت های دولت در قبال ایران، جلوگیری از ایران مسلح به سلاح هسته ای، تقویت ثبات و امنیت در منطقه و اطمینان از آزادی دائمی همه اتباع دوتابعیتی انگلیس است.»

او البته می تهدید هم چاشنی سخنانش می کند و می گوید مکانیسم ماشه همچنان برقرار بوده و دولت انگلیس از حق

زیاده خواهی یا نقشه پلیس خوب، پلیس بد

اینها البته همگی صرف نظر از مسیری است که آنها در شورای حکام آژانس بین المللی انرژی اتمی پیموند و دست به دست رژیم صهیونیستی دادند تا براساس یک سندسازی کذب، ایران را متهم کنند، آن هم مطالعاتی که خودشان ذیل ادعایشان می گویند ۱۷ سال پیش تمام شده است!

حالا اروپایی ها با این کارنامه مخدوش در ۲/۵ سال گذشته دوباره به نقش قبلی خود در دوران دولت دموکرات ها برگشته اند و با تصور اینکه قرار است مجدداً مذاکراتی میان ایران و آمریکا شکل بگیرد در نقش پلیس بد رفته اند و اظهارات زیاده خواهانه خود را مجدداً در رسانه ها مطرح می کنند. برای مثال به این دو اظهار نظر طرف یک هفته گذشته دقت کنید.

اولی مربوط به آلمانی هاست. هایکو ماس، وزیر امور خارجه آلمان هفته گذشته در گفت و گو با اشیپگل ضمن اشاره به امکان مذاکره مجدد بر سر برجام با دولت جدید آمریکا مدعی شد بازگشت به شکل کنونی برجام کافی نیست و باید مسائل دیگر از جمله برنامه موشک های بالستیک ایران را هم در یک توافق جدید گنجانند. او تصریح کرد: «ما به چیزی فراتر از توافق هسته ای کنونی نیاز داریم، چیزی که به نفع ما هم باشد.»

وزیر امور خارجه آلمان در این گفت و گو با تأکید بر هماهنگی این کشور با بریتانیا و فرانسه به اشیپگل گفت: «انتظار ما از تهران روشن است: ایران نباید سلاح هسته ای داشته باشد و نه برنامه موشکی که کل منطقه را تهدید می کند. ایران باید نقش

اروپایی هایی که دقیقاً ۲/۵ سال است به هیچ یک از تعهدات شان نسبت به ایران ذیل توافق هسته ای عمل نکرده اند، حالانکه شان باز شده و به جای تلاش برای جبران کم کاری های بزرگ شان در برجام، یکی یکی مطالبات زیاده خواهانه خود را مطرح می کنند. اگر دقیق حساب کنیم، می بینیم اروپایی ها در این دو، سه سال در دشمنی از ترامپ برای ایران کمتر نگذاشته اند؛ اولاً امروز یعنی ۲۲ آذرماه ۹۹ دقیقاً، دو سال و هفت ماه و چهار روز است که آنها راه اندازی سازوکار مالی برای تجارت شرکت های اروپایی و غیراروپایی با ایران را به منظور جبران هزینه های خروج آمریکا از توافق هسته ای وعده داده اند، ولی هنوز در اولین گام مانده اند و در واقع تنها چیزی که نصب ایران شده چند بیابانه، مشتکی موضع سیاسی و ده ها وعده بوده که اندازه یک ارز برای اقتصاد ما که حل مشکلات آن از اهداف توافق هسته ای بوده، ارزش نداشته است. یک روز گفتند SPV، روز بعد گفتند INSTEX و یک روز هم سوئیس به میان آمد برای کانال اختصاصی خود، اما هیچ کدام کار نکردند و تمام فعالیت شان به یکی، دو معامله ۵۰۰ هزار یورویی که بیشتر به طنز می ماند، محدود شد.

۴ خواسته اروپا از ایران در اردیبهشت ۹۷

ثانیاً اگر خاطراتن باشد آن روزهایی که ترامپ تازه به کاخ سفید وارد شده و ساز اصلاح و تکمیل برجام را کوک کرده بود، این اروپایی ها بودند که پایه پای او و حتی قدری جلوتر مدعی اضافه شدن موضوعات دیگری چون مسائل موشکی و منطقه ای به برجام را داشتند و در اظهار نظره های مختلفی در بالاترین سطح این چنین سخنانی را به زبان می آوردند. به یاد بیاورید سفر مکررون به آمریکا و نشست خبری وی با ترامپ در کاخ سفید راه نشستی که تنها ۱۰ روز قبل از خروج ترامپ از برجام برگزار شد و در آن مکررون توضیح داد که آنها از ایران و توافق تکمیلی چه می خواهند. مکررون در این نشست خبری با تأیید اظهار نظره های ترامپ درباره ایران گفت: «من گفته ام که برجام توافقی نیست که ما را قادر کند، دست کم تا سال ۲۰۲۵ مقداری نظارت بر فعالیت های هسته ای ایران داشته باشیم، بنابراین تمایل داریم از این به بعد بر سر توافقی جدید درباره ایران [با آمریکا] همکاری کنیم. لازم است ما چهار حوزه را [در خصوص ایران] پوشش دهیم. اولین آن، جلوگیری از هرگونه فعالیت های هسته ای ایران تا سال ۲۰۲۵ است. این مساله به لطف برجام ممکن شد. دومین آن اطمینان یافتن از این است که در درازمدت، ایران هیچ فعالیت هسته ای نخواهد داشت. سومی که مساله ای بنیادی است، اینکه بتوانیم به فعالیت های ایران در زمینه موشک های بالستیک خامه دهیم. چهارمین آن فراهم کردن شرایط برای رسیدن به راه حلی سیاسی جهت مهار ایران در منطقه، یعنی در یمن، در سوریه، در عراق و در لبنان است. در این موضوعات دیدگاه ما عوض نشده است. من همیشه گفته ام لازم است چارچوبی پیدا کنیم تا بتوانیم با کمک همدیگر و طرف های منطقه و سران ایران به دنبال یافتن توافق باشیم.» و این تنها یکی از چندین و چند اظهار نظر سران ترویکا اروپایی درباره برجام و ایران در آن برهه بود.

ثالثاً در برهه ای نه چندان دور عزم این را داشتند تا تحریم های ترامپ علیه ایران را در میدان و به صورت دیگری تکمیل کنند و عملاً امکان ارتباط ایران با خارج را ببندند. روزی که نفتکش ایرانی گریس ۱ در جبل الطارق با حمله نیروی دریایی بریتانیا آن هم با بهانه های بی ربطی چون تحریم های سوریه و ممنوعیت ارسال سوخت برای این کشور توقیف شد، بیم آن می رفت که دیگر هیچ کشتی ایرانی نتواند در آب های بین المللی حرکت کند؛ اتفاقی که اگر با توقیف استنا امپرو پاسخ داده نمی شد، معلوم نبود وضعیت تجارت خارجی ایران امروز چگونه بود، چنانکه ارسال چندین و چند نفتکش به ونزوئلا و صادرات مداوم نفت به این کشور و دیگر کشورهایی که فعلاً از مسیر دور زن

سفیر سابق ایران در آلمان در گفت و گو با «فرهنگستان»:

اروپا اصلاً در موقعیتی نیست که بتواند برای ایران تعیین تکلیف کند

اروپا خارج از مدار آمریکا نمی تواند در برجام کاری انجام دهد

برجام خارج شد و این توافق را برهم زد.

اروپا پس از خروج آمریکا از برجام به کم رفت

اروپایی ها از طرفی به نفع خودشان و نه به خیر جمهوری اسلامی ایران، نمی خواستند این دستاورد ناپود شود، اما توان اینکه در مقابل آمریکا بایستند و آمریکا را به چالش بکشند، نداشتند، بنابراین در یک حالت دچار دو مزیز و در حالی همانند کم به کار خود ادامه دادند.

وقتی پس از انتخابات آمریکا مشخص شد که ترامپ

اروپا از زمان تشکیل این اتحادیه پس از پیمان «ماستریخت» در هر عرصه سیاسی بین المللی که قدم گذاشت، شکست خورد که نمونه آن بالکان، یوگسلاوی سابق، کوزوو و مسائل مربوط به فلسطین بود.

آزوی آمریکا حرکت در کنار آمریکا در زمینه مسائل بین المللی بود

برغم اینکه اروپا آرزومند بود در قالب یک اتحادیه بتواند شانه به شانه آمریکا قدم بردارد، این امر محقق نشد، تا اینکه قضیه مذاکرات هسته ای ایران پیش آمد. حتی قبل از برجام، زمانی که مذاکرات E3 با مدیریت روحانی که آن زمان دبیر شورای عالی امنیت ملی بودند، آغاز شد، گفتند این مذاکرات بیشتر به تشویق ایران بوده، چرا که ایران در آن زمان تمایلی نداشت در بحث هسته ای آمریکا ورود کند

فکر می کرد با اروپایی ها می تواند به تفاهاتی دست پیدا کند، بنابراین اروپایی ها در همان زمان امیدوار شدند که یک جایگاه بین المللی خوب پیدا کرده اند. این تا زمان برجام ادامه داشت، در حالی که در همان مذاکرات برجام هم این آمریکایی ها بودند که حرف آخر را می زدند، اما با وجود این، اروپایی ها خیلی خوشحال شدند و این را اولین و تنها پیروزی بعد از تشکیل اتحادیه اروپا می دانستند، هر چند دیری نگذشت که ترامپ از

علیرضا شیخ عطار، سفیر سابق ایران در آلمان و قائم مقام وزیر امور خارجه در دولت نهم در گفت و گو با «فرهنگستان» با اشاره به مواضع تند اروپا علیه کشورمان پس از مصوبه هسته ای مجلس به عنوان اقدام راهبردی برای لغو تحریم ها، نکاتی را مطرح کرد.

از آنجا که وزیر امور خارجه آلمان خواستار برجام پلاس در مذاکره با ایران شده و انگلیس نیز ادا کرده که دولت ایران باید مصوبه هسته ای مجلس خود را اجرا نکند، برای بررسی چرایی این رفتار اروپا پس از عدم پایبندی خود این کشورها به تعهدات برجامی به سراغ شیخ عطار، کارشناس مسائل بین الملل رفتیم. مشروح این گفت و گو در ادامه از نگاه تان می گذرد.

اروپایی ها بعد از مصوبه برجامی مجلس اعلام کردند دولت ایران نباید مصوبه هسته ای مجلس را اجرا کند و از سوی دیگر وزیر امور خارجه آلمان هم درخواست برجام پلاس را با موضوعیت موشکی و منطقه ای مطرح کرد؛ نظر شما در خصوص فعال شدن اروپایی ها چیست؟

اروپا از همان ابتدای تصویب برجام به یک پارادوکس و تناقض نمایشی دچار شده بود، زیرا اتحادیه

دهند، اما دچار ناشی گری دیگری شدند و آن این است که در همین دو سال ونیم اروپا در مذاکرات خصوصی خود ضمن اینکه می گفت ایران باید در برجام بماند، ولی از ترس آمریکا برای انجام تعهدات برجامی هیچ کاری برای ایران نکرد و این نکته در حافظه سیاستمداران و ملت ایران می ماند.

مواضع اروپا از زشمند نیست

بنابراین مواضع اینجینی به معنای این است که اروپا با دستپاچگی رفتار می کند و ارزش و پرستیژی خودش را در مقابل آمریکا پایین می آورد. اساساً همان وقت هم که برجام ایجاد شد، اروپا فقط نقش کمک کننده داشت و نقش اصلی برعهده آمریکا بود.

اروپا اصلاً در موقعیتی نیست که بتواند برای ایران تعیین تکلیف کند

اروپا حتی به همان هم قانع بوده است و بنابراین مواضعی که اروپا گرفته، مواضع ارزشمندی نیست؛ مخصوصاً پس از این بیماری کرونا با کوچک شدن اقتصاد، آنها آسیب پذیر و ضعیف شده اند، لذا اروپا اصلاً در موقعیتی نیست که بتواند برای ایران تعیین تکلیف کند.

آیا اروپا خارج از مدار آمریکا می تواند کاری در قضیه برجام انجام دهد؟

خیر؛ آنها خارج از مدار آمریکا هم اساساً نمی توانند کاری انجام دهند، آن موقع هم که در برجام خیلی خوشحال بودند و می گفتند اروپا نقش پیدا کرده است در مدار آمریکا قرار داشتند و در دوره ترامپ هم گاهی اعلام ناراضیاتی می کردند، اما هیچ گاه توان ایستادگی مقابل آمریکا را نداشتند.